СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 226. Джерзі Сити, Н. Дж., четвер, 29-го вересня 1938. No. 226. Jersey City, N. J., Thursday, September 29, 1938 VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

НОВІ ЗАХОДИ ПРЕЗИДЕНТА ЗА МИР

Гітлер відповідає на перший лист Рузвелта.

ВАШИНГТОН. — У понеділок пізно вночі президент Рузвелт дістав від канцлера Гітлера телеграфічну відповідь на своє послання до нього й президента Бенеша за мирне полагодження непорозуміння.

У своїй відповіді Гітлер складає всю відповідальність за вибух війни на чехословацького президента Бенеша, котрий, мовляв, може запобігти війні, приймаючи німецькі жадання. Гітлер представляє положення німців у Чехословаччині як „крайньо нестерпні".

Рузвелт висилає ще один заклик.

У вівторок президент Рузвелт вислав до канцлера Гітлера ще один телеграфічний заклик за мир.

Президент підкреслює відповідальність канцлера за виповідження війни та звертає йому увагу, що війна ніколи спірного питання не вирішує, бо й перемога й поразка у війні однаково безплідні. Він пропонує скликання мирової конференції в якійсь европейській невтральній країні для дальшого ведення переговорів.

Радіові підприємства розголосили цей другий заклик Рузвелта всьому світові в перекладі мовами: французькою, еспанською, португальською, німецькою й італійською.

АМЕРИКАНСЬКІ ДЕРЖАВИ ПІДДЕРЖУЮТЬ РУЗВЕЛТА.

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО (Бразилія). — Уся краєва преса, що тепер стоїть під сильним впливом уряду, попирає заклик президента Рузвелта до миру.

Таксамо похвально відкликується преса Кольомбії, Перу, Еквадору й Чіле. Президент Кольомбії виступив з публичною заявою за президента Рузвелта, а президенти Уруґваю, Куби, Перу й Бразилії вислали Рузвелтові ґратуляційні телеґрами за його заклик до Гітлера й Бенеша.

УРЯД ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД ВИЇЗДОМ ДО ЕВРОПИ.

ВАШИНГТОН. — Департамент стейту остерігає американців перед небезпеками подорожування по Европі та радить їм здержатися з подорожжю до заведення сталого миру.

Уряд займається живо питанням привозу до Америки американців, що знаходяться в Европі. Виїзд американців з країв, загрожених війною, викликав недостачу місць на кораблях. Уряд вислав для їх перевозу два воєнні кораблі.

Зате число осіб, що виїздять з Америки в Европу, вже сильно обнизилося.

ПРОПОНУЄ „МИРОВУ ЄДНІСТЬ".

ВАШИНГТОН. — Уряд південно-американської републики Перу вислав до американського уряду ноту, в котрій підкреслює потребу обєднання американських держав для вдержання миру між собою та проти поширення европейського конфлікту на американський континент.

ПРОПАҐАНДА ЕВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК. — Катерін Марджорі, шотляндська посолка до британійського парляменту, виголосила тут перед Союзом Англійської Мови відчит про ситуацію в Европі, в котрім закидала Гітлерові, що він представляє невірно положення судетських німців у Чехословаччині. Вона радила не вірити в заповнення Гітлера, що жадання щодо Судетів це його останнє домагання в Европі, бо, мовляв, Гітлер хоче добитися до нафтових теренів Румунії та багатих земель над Чорним морем.

Чеські й словацькі орґанізації плянують у Ню Йорку вуличну демонстрацію.

ВОЄННЕ НАПРУЖЕННЯ ВІДБИВАЄТЬСЯ НА НЕРВАХ В АМЕРИЦІ.

ОРЕНДЖ (Ню Джерзі). — У місцевому шпиталі поповнив самогубство через повішення Макс Вальд, німецький воєнний летун, що воював у світовій війні. Його лікарі кажуть, що напружена европейська ситуація розбила йому зовсім нерви.

У місті Ленкестер, Па., знайдено 35-літню Марію Мукенталерову, уроженку Німеччини, як лежала коло радія з підрізаним горлом. По розсліді коронер заявив, що вона була сильно розстроєна журбою за свою родину в Німеччині, котру недавно відвідувала, та що сама підрізала собі горло, вислухавши промови Гітлера.

МОЛЯТЬСЯ ЗА МИР.

ДОВЕР (Ню Джерзі). — Посадник цього міста зарядив, щоб населення міста здержало в пятницю в полудне всю роботу на одну хвилину й помолилося за мир в Европі.

В ріжних містах ріжні церкви зарядили постійні молитви за мир.

ОСТАННІ ВІСТІ

ЧЕЙМБЕРЛИН ЗВЕРТАЄТЬСЯ ДО ПАПИ РИМСЬКОГО І МУСОЛІНІЯ.

ЛОНДОН. — Премієр Чеймберлин звернувся з проханням до папи римського і Мусолінія, щоб вони вжили своїх впливів в ціли вдержання на світі миру.

ЛИСТ ГІТЛЄРА ДО ЧЕЙМБЕРЛИНА.

ЛОНДОН. — Гітлер вислав до Чеймберлина листа, в якому говорить, що останні арґументи чехів за мирне розвязання судетського питання не містять у собі ніяких фактів, над якими можна би було навіть дискутувати. Він іще раз твердо зазначив, що стоїть на своїх умовах. Та заразом у тому листі говорить, що він ніколи не хотів самих чехів і готов ґарантувати непорушність етноґрафічної території чехів.

ДАЛЬШІ ПРИГОТУВАННЯ ДО ВІЙНИ.

ЛОНДОН. — Анґлія далі горячково готується до війни. З Британійського Музею та з інших ґалерій образів, а також з ріжних музеїв, почали поспішно вивозити дорогі експонати та складати їх у безпечне місце.

НІМЕЧЧИНА СТЯГАЄ СВОЇ КОРАБЛІ.

БЕРЛІН. — Німецькі кораблі дістали приказ негайно вертатися до домашніх портів. Кораблі „Европа" і „Бремен" завернулися з широкого океану назад до Німеччини. З Ню Йорку виїхали нагло два німецькі кораблі, лишаючи пасажирів, які мали на них їхати до Европи.

ГІТЛЄР ПРОПОНУЄ НАРАДИ ЧОТИРЬОХ ДЕРЖАВ.

БЕРЛІН. — Гітлер вислав запрошення до Анґлії, Франції й Італії, щоб їх представники зїхалися в найближчому часі в Мінхені в ціли наради над теперішнім міжнародним положенням. Уряди названих держав відразу приняли запрошення.

У ВАШИНГТОНІ МАЮТЬ ДОБРУ НАДІЮ.

ВАШИНГТОН. — В американських урядових колах вістка про наради чотирьох держав, скликані Гітлером, викликали велику надію на відвернення війни і на полагодження судетської справи мирним шляхом.

МУСОЛІНІ ГОВОРИТЬ ІЗ ГІТЛЄРОМ.

РИМ. — Мусоліні говорив телефоном із Гітлером і просив його, щоб він на 24 години відтягнув загальну мобілізацію. Гітлер на те згодився.

ЩЕ ОДНА ПРОПОЗИЦІЯ З БОКУ АНҐЛІЇ.

ЛОНДОН. — У достовірних колах говорять, що анґлійський уряд вислав Гітлерові пропозицію, що на якийсь час анґлійські й французькі війська займуть судетську територію, а потім ступнево відступлять її німцям. Анґлійський уряд очікує на це відповіди.

ФРАНЦІЯ ТАКИ ЗАРЯДИЛА ЗАГАЛЬНУ МОБІЛІЗАЦІЮ.

ПАРИЖ. — Не звертаючи уваги на спротив парляментарної меншости, французький уряд таки зарядив загальну мобілізацію французької армії.

ПАРЛЯМЕНТ РАДИТЬ.

ЛОНДОН. — Анґлійський парлямент нараджується над міжнародним положенням. Чеймберлин здавав звіт зо своєї політики, відчитуючи всі листи, які були між ним і Гітлером. Коли Чеймберлин увійшов до парляменту, всі посли повставали з місць і справили йому величизну овацію, даючи тим доказ, що стоять за його політику.

ПРИГОТУВАННЯ У ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ. — Премієр Даляді виголосив до французів через радіо промову на взір Чеймберлина. Французькі ґалерії образів, головно Лювр, почали поспішно вивозити свої дорогі експонати. Погранична місто Страсбурґ майже зовсім опустіло.

НОВИЙ СПАДОК СТЕРЛІНҐА.

НЮ ЙОРК. — На нюйорській біржі зазначився новий спадок анґлійського фунта стерлінґів.

ПРОБУЮТЬ ПОЛАГОДИТИ СТРАЙК ВІЗНИКІВ.

Робітничі юнії візників вантажних авт у Ню Йорку приняли умови полагодження страйку, предложені міським посадником Ля Ґвардією, але власники ще вагаються. Як лише умови приняли юнії в Ню Йорку, негайно на страйк вийшли візники вантажних авт у Ню Джерзі. Юнія каже, що там застрайкують 15,000 робітників.

МАДЯРЩИНА ЗГОЛОШУЄТЬСЯ ДО УЧАСТИ В СВІТОВІЙ ВИСТАВІ.

Барон Карло Кручіна, мадярський комісар для Світової Вистави в Ню Йорку в 1939 році, підписав з виставовою корпорацією угоду про участь Мадярщини в цій виставі.

ПОДАТОК НА КОНІ ОДНООСІБНИКІВ.

„Известия" з 1. 9. подають, що одноосібникам мають вручувати платні накази податків на коні до 20.9. кожного року. Коли хтось не заплатить податку в призначенім реченці, то його тягнуть за те до суду, а за кожний день стягають 0.1% усієї податкової суми.

КІНЕЦЬ ПЕРЕГОВОРІВ.

Радіова фотографія зо сцени, як британійський премієр Чеймберлин покидає готель Дресен у Годесбурґу, в Німеччині, по конференції з канцлером Гітлером. За ним іде німецький міністер заграничних справ, Йоахім фон Рібентроп. Цю світлину переслано телефоном до Лондону, а звідти до Ню Йорку.

ЧЕЙМБЕРЛИН ВИСКАЗУЄ МАЛУ НАДІЮ

ЛОНДОН. — Премієр Чеймберлин виголосив через радіо промову до цілого світу, а головно до мешканців британійської імперії. В тій промові він сказав, що положення являється мало надійне. За це він винував Гітлера. Говорив, що дуже його здивувало це, що Гітлер другий раз поставив далеко більші домагання, ніж передтим. Проте Чеймберлин зазначив, що він готов і третій раз їхати до Гітлера, колиб це щонебудь помогло. Але, як стоять справи тепер, така поїздка нічого не принесе. Чеймберлин говорив, що коли якась особа, чи цілий нарід, хоче домінувати над світом, то таку особу, чи такий нарід, треба спинити. Проте він зазначив, що буде докладати всіх зусиль, щоб в останнім моменті врятувати мир. В тій промові він закликав добровольців до армії, а також завзивав усіх британців, щоб виконали те, що до них належить.

АНҐЛІЯ МОБІЛІЗУЄТЬСЯ.

ЛОНДОН. — Анґлійський король видав заяву, що нині існує в Анґлії надзвичайний стан. Така заява — це останній крок перед виповідженням війни. Заразом Анґлія зачала переводити загальну мобілізацію. Покликано коло 60,000 резервових моряків. Усі пристані приспособлюються до вимог війни.

ПОБОЮЮТЬСЯ ПРИСПІШЕННЯ ВІЙНИ.

ЛОНДОН.—В урядових колах побоюються, що Німеччина може приспішити виповідження війни і замісць у суботу, може вмаширувати в Чехословаччину відразу.

ЧЕРЕЗ БЕРЛІН МАШИРУЮТЬ ВІЙСЬКА.

БЕРЛІН. — Впродовж трьох годин маширували через Берлін військові частини, вивінувані в наймодернішу зброю і повзи. Перед палатою Гітлера вони складали дефіляду. З Берліну вони помаширували в невідомім напрямку.

ХОЧУТЬ, ЩОБ МУСОЛІНІ СПИНИВ ГІТЛЄРА.

ПАРИЖ. — У французьких колах є чутка, що Франція, вкупі з Анґлією, звернеться до Мусолінія з проханням, щоб він ужив свого впливу і спинив Гітлера в його загонистих плянах.

ІТАЛІЯ СПОКІЙНА.

РИМ. — Італійський уряд дотепер не зробив нічогісінько, що вказувалоб, що Італія готується до війни. Покищо покликано тільки маленьке число резервових фаховців. В італійській пресі є таке переконання, що війну в останнім моменті таки вдасться відвернути.

ВОРОШИЛОВ ПОЇХАВ НА ДАЛЕКИЙ СХІД.

МОСКВА. — Маршал Ворошилов нагло виїхав на Далекий Схід. Совєтська преса висказує побоювання, що там виринає небезпека. Замітне те, що в останніх тижнях ні словечком ніде не згадується імени маршала Бліхера. Догадуються, що він „зліквідований". В удінському районі розстрілено 6 високих урядовців як „троцькістів".

ВОРОХОБНІ В СОВЄТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

КИЇВ. — У винницькій окрузі вибухли селянські ворохобні. В хліборобському колективі імени Сталіна селяни відмовилися видати збіжжя совєтській реквізиційній комісії і намагалися виконати самосуд над членами тої комісії. Кипіння на тлі збіжевих реквізицій перекинулись на Київщину й цілу Лівобережну Україну. В Бершаді намагалася совєтська влада забрати людям 12,000 сотнарів збіжжя. Тоді юрба селян виступила чинно проти влади і прийшло до крівавих сутичок, що перемінилися в револьту. На місце тих подій вислано негайно військо, щоб здавити револьту. Ворохобні появляються стихійно по всіх місцевостях.

Новобранці, що мали відїздити до ґарнізонів у середущій Росії, збунтувалися на стації Ромодан, Полтавщина, виповіли послух, розброїли залізничу сторожу, уладили віче та рішили, що відбудуть військову службу тільки в Україні. Наспів відділ ГПУ, дійшло до перестрілки, в якій згинули по обох боках по кілька людей. Ромодан окружений відділами ГПУ.

ПОЛЬСЬКА ВЛАДА ВДАРЯЄ В „РІДНУ ШКОЛУ".

ЛЬВІВ. — Польська влада видала нахабний розпорядок у відношенні до українського приватного шкільництва: вона приказала, що в усіх українських приватних школах, удержуваних українськими грішми, мають учити історії і польської мови вчителі поляки. Ті вчителі поляки будуть не тільки викривлювати душу української молоді, але українці своїми грішми будуть оплачувати їм прожиток. У той час усі українські вчителі будуть конати з голоду без посад.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЩЕ ОДИН КРОК ДО ВІЙНИ?

Багато людей у світі сподівалися, що німецький канцлер Гітлер зробить у своїй понеділковій промові остаточний крок до війни, себто просто виповість війну Чехословаччині. Ці люди показалися злими пророками, бо Гітлер війни не виповів. Одначе не показалися вони зовсім злими пророками, бо Гітлер зробив цею промовою враження, що він робить усе до війни потрібне з винятком самого виповідження війни.

Передовсім він підкреслив ультимативно свої домагання до Чехословаччини віддати Німеччині судетські краї. Він признався, що вже не має більше терпцю справу довше проволікати та що хоче якнайскоршого її полагодження. Він заявив, що, як Чехословаччина не виповнить негайно його домагань, то Німеччина піде на неї з війною. До цього додав опис великої мілітарної сили, розбудованої Німеччиною, та опис національного обєднання німців, що цю силу підпирає.

Далі Гітлер старався представити европейську ситуацію як корисну для себе. Він вказав на певну приязнь Італії. Він назвав Мусолінія своїм особистим великим приятелем і запевняв Мусолінія, що якби подібна ситуація трапилась Італії, то Німеччина не вагаласяб їй помогти.

Іншою союзницею Німеччини Гітлер представляв Польщу. Гітлер трактував Польщу з її 33 міліонами душ населення як велику державу, що її знищити Німеччина не може й думати. Він заявив, що така держава мусить прямувати до моря. Не зважаючи на боротьби національностей і малих расових ґруп у Польщі, Польща й Німеччина це два народи, що певно будуть жити, бо один одного не можуть знищити. Гітлер висказував свою радість з того, що в Польщі нема демократії, що там править одна людина, як у Німеччині. Завдяки цьому Гітлерові й було можливо порозумітися з Польщею.

Далі Гітлер представляв свою добру волю в полагодженні напруження між Німеччиною, з одного боку, та Анґлією й Францією, з другого. Він видно хотів викликати враження, що хоче з усіми жити в згоді.

Гітлер видно рахувався з поширеним у світі страхом, що його домагання до Чехословаччини не останні домагання, себто що за ними підуть інші. Тому Гітлер запевняв, що домагання до Чехословаччини це останні домагання в Европі. Він осуджував прилучення „карпаторусских" і українців до Чехословаччини, але запевняв, що цікавиться лише долею німців.

Ці обмеження домагань і запевнення бажання миру повинні би властиво викликати в світі вижидання миру. Наскільки можна судити з ґазетних донесень про враження на уряди держав, враження з промови було противне. Уряди добачують у ній іще одно підготування до війни. Вони дивляться на ситуацію так, що Гітлер лишив для мирних переговорів лише маленькі двері. В подібний спосіб оцінили промову й провідники бизнесу, як це видно з реакції біржі.

ЗАНИК КУЛЬТУРНОЇ АВТОНОМІЇ УССР

(2)

Центральний комітет комуністичної партії в Москві, очолений ґенеральним секретарем, має через свою партійну галузь в УССР обласні, районові, міські, сільські та інші партійні секретаріяти і комітети по цілій території підсоветської України. Центральний Комітет комуністичної партії — це найвищий орґан московсько-большевицької диктатури. Центральний Виконний Комітет УССР з його обласними та районовими експозитурами відграє лише скромну ролю посередника між партійним і державним апаратом. Бюрократичний апарат большевицької окупації в Україні очолений Радою Комісарів, що складається з безпосередньо підлеглих центральним комісаріятам у Москві репрезентантів советських установ для справ краєвого значіння. Всі справи з істотно-політичним значінням виключені з компетенції советсько-української Ради Комісарів і вирішуються — одностайно для цілого СССР — в Москві. Загострення централістичного тиснення Москви супроти УССР настало особливо з початком біжучого року, коли в Києві зявився новий намісник Москви, Нікіта Хрущев, що в ролі першого секретаря ЦК комуністичної партії в УССР перебрав найвищу владу в підсоветській Україні. За Хрущевом, який у Києві зосередив у своїх руках також функції секретаря й обласного та міського партійного комітету, перебрали владу в областях УССР дальші неукраїнці: Фьодоров — у Чернигові, Власов — у Камянці Подільському, Осіпов — у Харкові, Сафронов — у Полтаві, Телешов — в Одесі, Старигін — у Миколаєві, Щербаков і Любавін — на Донеччині, Борісов — у Тираспола і т. д. На чолі Ради Комісарів у Києві став москаль з Чернигівщини, Демян Коротченко (в), який подібно до Хрущева був свого часу актиним чекістом. На місця усунених комуністів українського походження прийшли до комісаріятів у Києві здебільшого неукраїнці з походження. Вистарчить тут назвати такі назвища, як. напр. Успенський (бувший чекіст в Оренбурґу і сьогоднішній комісар внутрішніх справ у Києві), Ячені (прокуратор УССР), Ключков (начальник міліції УССР), Ушкалов (комісар лісової промисловости) і т. д. Нарешті виконуючим обовязки голови Центр. Викон. Комітету УССР став (замісць усуненого Г. Петровського) теж неукраїнець, Андреєв. Те саме явище спостеріґаємо і в частинах червоної армії, які розшатовані на терені УССР, і серед червоної чорноморської фльоти і скрізь деинде. Зайво тут наводити назвища тих усіх неукраїнців, які в сучасній добі очолюють головні політичні, господарські, культурні та інші уряди й установи в УССР. Але колиб хтось може хотів скласти список тих комуністів українського походження, які покищо на чільних становищах в УССР залишилися, то він не мусів би особливо намагатися, бо список той не є великий. Комуністична партія має в УССР приблизно 165,000 членів, себто пів проценту загальної скількости населення УССР. Абсолютну більшість цих комуністів складають або зайшлі елементи (москалі і жиди) або помосковлені українці у великих промислових осередках. Офіційна советська статистика подає, що 20. квітня біжучого року мала комуністична партія на Харківщині 41,875 членів. Ця скількість складає 0.7 проценту загальної скількости населення цілої Харківщини (понад 6,100,000 душ). А. Харківщина є одною з найбільш промислових і помосковлених областей України!

Колиж такий характер і склад орґанів московсько-большевицької диктатури в підсоветській Україні, то чи доцільно взагалі говорити про розвиток української культури в УССР? Московсько-большевицька фразеольоґія твердить, що большевизм запроваджує „соціялістичну змістом і національну формою" культуру. Як це на ділі виглядає? Відповідь на це питання подає нам щоденна советська преса і вся видавнича продукція УССР.

Що національна мова є основоположною підвалиною національної культури, признали давно вже й самі большевики, коли приступили до штучного й примусового наближування української мови до мови російської. Засмічування української мови московськими виразами й насилування духа української мови провадить Москва на те, щоб з мови багато міліонового українського народу зробити діялект краєвого значіння. Для цієї мети працює невпинно урядове советсько-українське мовознавство, кермоване в сучасній добі переважно неукраїнцями. Наука в УССР відірвана від національно-української дійсности. Колишня „Всеукраїнська" (пізніше „Українська") Академія Наук у Києві втратила свою академічну автономію вже в 1935 році, коли була перетворена в „Академію Наук УССР". Її службово-пропаґандна діяльність визначена фактом підлеглости як Раді Комісарів у Києві так і Академії Наук СССР. Низка наукових Інститутів Академії Наук УССР була зліквідована на весні біжучого року. В травні ствердила докладно советська преса, що Київська Академія Наук не має кадр наукових аспірантів. У червні заповіджена повна реорґанізація Академії, яку власне в сучасній добі — за наказами з Москви — переводять.

Запроваджена перед роками в підсоветській Україні одностайна для цілого СССР система шкільництва і навчання доповнена перед кількома місяцями обовязковістю навчання російської мови в усіх неросійських школах УССР. Вимога вивчення українцями російської мови і літератури зростає в УССР відповідно від переходу від початкової школи до середньої (7- і 10-клясової) та від середньої до високої. У всіх старшинських і в більшости високих шкіл в УССР відбуваються виклади майже виключно мовою російською. Ще більше помітне масове запроваджування російської мови в УССР в пресі, в книжковій продукції та в мистецтві.

Літературна продукція УССР втиснена на вузькі шляхи „соціялістичного реалізму советського народу". Що це таке, не зумів ще ясно означити ні один советський критик. Урядове розуміння „соціялістичного реалізму" вимагає наслідування М. Ґоркого. За офіційною літературознавчою тезою, в УССР має українська література завдячувати своє надбання російській літературі та її таким репрезентантам як Пушкин, Некрасов, Державін і інші. Керована з Москви „Спілка советських письменників України" є політично-літературним Ґепеу підсоветської України, в якому визначають теми, сюжети і способи писання творів українською мовою. Який характер має вся та т. зв. „література", показує найновіша „епопея советського патріотизму" (за висловами урядової критики), яка має заголовок „Я син трудового народу" і якої автором є москаль з Одеси, Валентин Катаєв. Це повість, у якій большевицька пропаґанда малює успіхи червоних партизанів у 1918 році. Як звичайно в сучасному советському письменстві, закінчує „гепі енд" також і повість Катаєва. Вороги большевицької Москви розбиті! На таке закінчення советського твору має сучасна урядова література в УССР дві рецепти. Коли в творі змальована сучасність, то в ролі янгола-примирника виринає при кінці твору... Ґепеу. Більшість сюжетів сучасних советських повістей і новель побудована в дусі т. зв. „соціялістичного реалізму" — в той спосіб, що в дії твору приймають участь крім советських героїв-овечок також шпигуни, розвідчики і ворожі аґенти в ролі вовків. Але обачне Ґепеу розкриває кожну (і неминучу в советському творі!) змову, жорстоко карає ворогів і приводить светського обивателя до щасливого кінця дії. Це — перша рецепта для советського „гепі енд-у" в літературі. Колиж твір присвячений минувшині, то її звичайно малюють в УССР на тлі подій з 1918—1920 р. Тоді замісць Ґепеу зявляється при кінці советського твору „москаль чарівник". Це — червона армія, яка невідмінно розбиває і нищить усіх ворогів та цим причиняється до щасливого закінчення твору.

(Дальше буде).

МАНДРІВКА ПО ГАЛИЧИНІ ТА ЗАКАРПАТТІ ТОМУ СТО ЛІТ

(4)

(Після вакацій тогож 1835 р. Яків Головацький вибрався для продовження фільософічних студій в Угорщину й описує подорож туди та побут у Кошицях і в Пешті, опісля поворот у рідні сторони):

Одного осіннього ранку (1834 р.) я з моїм братом Іваном і ще двома товаришами перейшов Городецьку рогачку (у Львові). Мої річи, що їх товариші перенесли через греблю до села **Зимна Вода,** я звязав у клуночок, розпрощався і пішов пішки. Мене здогонила фірманська будка та підвезла до містечка **Городок,** чотири милі від Львова. Я заночував у гостинниці й не хотів далі їхати гостинцем до Перемишля, а пішов бічними дорогами у сторону Карпат на захід. Так дійшов я до **Сянока, Дуклі,** до самої границі. На границі зажадав від мене урядник т. зв. Драйсіґамту пашпорту. Я показав атестат. Він сказав: „Оне Пас ґеґен Зі гір ніхт дурх" (Без пашпорту ви тут не перейдете), тепер гострий приказ, не вільно". Я вернувся до найближчого села та хотів перейти кудинебудь границю, лише боявся, що зустрінуся з граничною сторожею. Блукаючи лісовими гірськими стежками, я зустрів словака, що йшов до **Дуклі** з решетами на ярмарок. Я став його розпитувати, куди дорога; він пояснював мені: „Горі валалом, долу пешніком" (горі селом, долі стежкою), та я не міг рішитися йти сам. З трудом я вговорив його, щоби перепровадив мене через границю. Він не хотів; казав, що втратить ярмарок. Я обіцяв його винагородити, давав три цванціґери, чотири—мало; кінці він виманив у мене девять цванціґерів і перепровадив на Мадярщину. „Тепер можете — сказав він — сходити всю венґерську землю і ніхто від вас не зажадає пашпорту. Дзяк (себто студент) і немеш (пан, шляхтич) усюди свобідний". Я дійшов вкінці без більших пригод до **Кошиць.** Тут знайшов я товаришів, Калитовського, Могильницького, Калинського й ін. Вони прийняли мене на свою кватиру. Лекції викладали у кошицькій академії, як і в університеті в Пешті, латинською мовою. Ми скоро привикли. Я зазнайомився потрохи з мадярською мовою, а словацьку присвоїв собі зовсім. Міщани майже всі були словаки. Я записав собі кількадесять пісень народніх. Та мені тут було замало простору; я хотів піти у глиб краю. Після іспитів я сказав товаришам, що не думаю оставатися тут, а на другий курс піду до Пешту. Калитовський, якому наскучило жити у провінціяльнім місті, згодився йти зо мною, а Кілярський сказав: „Де ви два, там я третій, іду з вами". Ми розпрощалися з усіми знайомими; всі жалували за нами: і господиня Гарчарка на Гавранній (себто Воронячій) вулиці, і професори академії, і навіть родина ґрафів Форґача, Сірмая і барона Барчая, куди ми мали доступ. В аристократичних колах уважали нас більш освіченими і більш розвиненими, ніж місцеві студенти або галичани з близьких карпатських окраїн (ґуралі). Ті виховувались у монастирських ґімназіях, а не знали навіть німецької мови, не читали нічого і з ними годі було говорити про історію, фільософію, політику й ін. Нас шанували і любили навіть аристократи за нашу поставу, самопевність і навіть свого роду шляхотну гордість, коли верховинські галичани або поляки виявлялись дуже простими підлизайками.

Трицять шість миль до столичного міста Пешту ми пройшли пішки. В березні (1835) було вже досить тепло, та на степових полях весняний вітер дув нам у вічі. Ми минули Сикеїв, Мишківці, Яґер (Ерляв), Ґеделє і вкінці дійшли до мети. В Пешті життя дорожче ніж у Кошицях. В перших днях я зайшов до славіста Івана Коляра, що стрінув мене дуже привітно. Він давав мені читати книжки, зазнайомив мене з іншими вченими, словаками Гордою й Кузманим, хорватом Курелацом і видавцем „Сербської Матици", сербом Павловичем, купцем і сербським меценатом Миловуком. Я головно заприязнився з сербськими студентами: Юрієм Петровичем (що видавав пізніше сербський ілюстрований часопис), Ніколичем, Поповичем і ін. Я читав сербські, словацькі, чеські книжки, вчився словянських наріч. Спочатку ми не розуміли один одного і говорили по латинськи або по німецьки.

Я порадив, щоб усякий з нас говорив своєю мовою, бож ми всі брати словяни і стидно нам порозуміватися чужими мовами. Зпочатку ми не розуміли один одного, або розуміли зле, головно коли хто говорив скоро. Та зчасом ми все ліпше призвичаюватись і помалу я довів до того, що міг розмовляти по сербськи та по словінськи. Жилось мені доволі гарно, всеж таки не так, як у рідним краю. Я тужив за рідним краєм, усюди мені було скучно, тісно. В такім настрою я написав поезію „Туга по родині" (надруковану у „Вінку" в II. томі), яку помістив Гербель у свому збірнику „Поезія словян".

(Кінець буде).

Володимир Островський.

ПІД ЗНАМЯ ХРЕСТА

ПОВІСТЬ

з часу охрещення Руси-України в 988 р.

23)

Враз княгиня підвелася й замахала до юрби рукою, вибилскуючи дорогими перстенями й бранзолетами. Люди, побачивши це, мало не ошаліли з радости:

— Слава!... Слава!... — греміло, аж Дніпро здріґався.

Похід від пристани на Дніпрі до княжого терему був дуже величний. Попереду походу сурмачі голосно трубили в турові роги. Перший їхав князь Володимир на білім коні в шоломі й кольчузі, прикритій поверх багряною наґорткою. За князем у битій сріблом грецькій колясі їхала княгиня в розкішнім зеленім оксамітнім плащі, прикрашенім самоцвітами, і в отроченій соболями шапці. За княгинею йшло, все в чорному, грецьке духовенство та визначні громадяни Києва й бояри в бойовій формі. А позаду кількасот осіб добірної княжої дружини. З одного й з другого боку князя, коляси, знатних людей і дружинників ішли всі зо смолоскипами.

Кияни не могли стямитись від захоплення цею величною нічною картиною й увесь шлях вкривали громами:

— Слава!

Довго вночі горіли в цілому Києві великі костри, чути було пісні й веселі вигуки. Не лише „дітські" й цивільна молодь бавилися на вулицях і майданах, збираючись юрбами біля вогнів; навіть старші люди повиходили з хат подихати теплим свіжим повітрям перших серпневих днів.

Вівіян, Олена й Тихоша довго сиділи на ґанку Олениної „одрини"[12]), прислухувалися до гомону в Києві, насолоджувалися світлом численних кострів і весело розмовляли.

Враз Олена забалакала неспокійно:

— Тихоше! Чи не боїшся ти, що погани будуть відмовляти людей від хрещення?

— Напевно будуть відмовляти.

— Мені здається, що справа піде нелегко: поки будуть стояти на горах ідоли, як знамена старого поганства, поки їхнього місця не займе хрест, у Києві не буде спокою: поганство буде жити далі. Щоб раз скінчити з ним, ідолів треба знищити.

Тихоша мовчав.

— Чому не відповідаєш? — ще неспокійніше спиталася Олена.

— Душа людська — це темна ніч. Хто знає, що в ній діється? Треба памятати, що навіть мертві боги — все ще для поган будуть богами. І чи не будуть вони ще більше любити мертвих богів? Чи не кричалиб: „Володимир нищить наших богів!" І чи не пішлаб нова пря[13]) між людьми?

— Боярин каже правду — відізвався Вівіян. — Можна більше нашкодити, ніж помогти.

— Так, — згодився Тихоша з Оленою — ідолів треба знищити, щоб нікому й у голову не приходило, що поганство може вернутись. Але зробити це треба дуже розумно.

Раптом Тихоша засміявся.

Вівіян і Олена глянули на нього збентежено.

— Знаєте, чого я сміюся? Перунові й у голову не прийшлоб, що він належить до мене. А він справді мій. Князь подарував його мені і я можу зробити з ним, що захочу.

— Можеш знищити його? — зраділа Олена.

— Так, але князь узяв від мене слово, що моя рука не доторкнеться до нього, поки не охрестяться кияни.

Раптом загреміло.

— Ха-ха-ха! — весело сміявся Тихоша. — Це Перун лякає мене. Не знає бідолаха, що я вже не боюсь його.

Вівіян з Оленою теж засміялися.

Тихоша окинув оком небо: збиралося на громи й блискавки. В одній хвилині в його голові блиснула думка, що аж здивувався їй.

— Бачу, що Перун не перестане мене лякати, — жартував Тихоша. — Треба йому показати, що минулося вже його панування.

Підвівся, попрощався й швидко вийшов.

Вулиці Києва пустіли: люди тікали перед дощем до хат. Тихоша відшукав своїх слуг і якстій взявся з ними до роботи. Ідоли Дажбога, Сварога, Стрибога й Велеса були обложені сухим деревом і соломою. Зробити це було легко, бо на вулицях уже нікого не було. Ще за кілька хвилин полумя під ідолами заграло від вітру й за короткий час пожерло ідолів до останньої крихти. Через те, що скрізь горіли ще костри, на пожежу ідолів ніхто не звернув уваги.

(Дальше буде).

[12]) Одрина — мешкальна кімната, тісніше — спальня.

[13]) Боротьба, сварня.

•З ДНЯ•

ДОБА ХОМЯКІВ.

Зо всіх европейських міст доходять до нас чутки, що там будують протибомбові й протигазові сховки. Англійський учений Голдейн радив, що коли люди хочуть сховатися перед великою бомбою, то мусять ритися в землю сорок стіп глибоко. Отож люди риються в ту святу земленьку, яка дала ім життя, а тепер хочуть, щоб вона ім те життя врятувала.

В лондонських парках, де пару тижнів тому пишалися цвіти, нині немилосерно машини риють землю. Те саме діється в Празі, Парижі, Берліні та в інших містах. А вже не згадувати про фронтові лінії. Кажуть, що французька фронтова лінія, звана Мажіно, має під землею цілі міста. Там є військові казарми, кантини, а навіть малі театри. Те саме має німецька лінія Зігфріда. Те саме мають інші військові укріплення.

БАГАЧІ БУДУЮТЬ СОБІ СХОВКИ.

Розказують, що багаті люди, які бажають жити і мають досить грошей, щоб собі те життя забезпечити, ховаються десь далеко поза місто і в затишку будують собі також підземні замки. У тих замках вони мають уже всяку вигоду: люксусові меблі, великі кімнати, гарне освітлення, враз з оздоровними проміннями. Мають також чимало запасів кисня, себто повітря, ну і, само собою зрозуміле, чимало запасів харчів, а також напитків. На випадок катастрофи вони там заховаються разом зо своїми родинами і прислугою та будуть спокійно ждати, аж хуртовина промине. Вони можуть там сидіти роками. А за той час світ наверха може бути перевернений горі дном. Все може бути зрівняне з землею, а край може виглядати мов якась сумна, дика пустиня.

Ось одного вечора, чи ранку, переконавшись при помочі відповідних сейсмографів, що наверха вже не ревуть гармати, ті багачі зачнуть вилазити зо своїх сховків і оглядатися довкруги: нема Парижу і його гарних кабаретів та каварень; нема Берліну, нема Лондону. Можливо, що за довгий час вандрівки вони здибають іще одного такого „хомяка", як вони. І, привитавшись наче браття, зачнуть проміркувати над тим, якби то знов заселювати землю...

„ПРОРОЧІ" СЛОВА.

Раз надрукувала одна газета „пророкування" одного українського „пророка" десь з Волині, чи з Буковини. Він мало визнавався на політиці, але сприймав світ чуттєво й інтуітивно. Він предсказував чергову війну в якій пропаде велика частина світового населення. Дослівно він говорив: „А по тій війні мало буде людей. Той, що лишиться при житті, довго буде блукати по зруйнованім світі, заки здибе іншого чоловіка. А здибавши його, закличе: Брате мій!"

Зрозуміло, що тих пророцтв не треба брати занадто поважно. Всежтаки в них є чимала частина правди. Бо чергова війна це не буде війна армій. Це буде війна цілого народу проти іншого цілого народу. Цивільне населення буде більше гинути, ніж армія.

Нині ніхто добре не знає, які в кого є засоби на вбивання людей. Говорилось кілька літ тому про те, що інжініри видумали „смертельні проміні". В Англії навіть робили проби з тими промінями і на віддаль кількасот кроків вбивали ними щурі. Той секрет купила потім англійська армія, але чомусь незадовго оголосила, що цей винахід непридатний. Та хто його зна, чи справді він непридатний, чи може назвали його таким, щоб замилити іншим очі? Говорилось у своїм часі також багато про трійливі гази. А навіть у часі дебатування в Лізі Націй один з приявних сказав, що „одна держава має такі сильні трійливі гази, що мала плящина цього газу може витруїти ціле велике місто".

Хто зна, які ще інші машини, прилади, гази, отруї і тим подібні речі придумали народи? Це все покажеться в часі війни.

БЕЗПЕКА В ЗЕМЛІ.

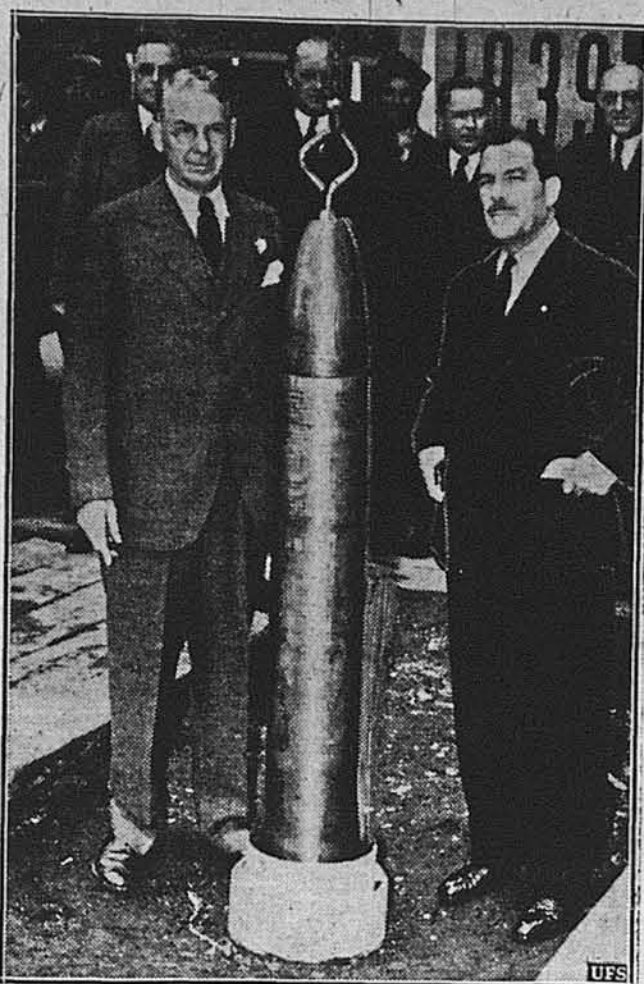
Люди це все передбачають і хочуть сховатися перед тими загрозами. А найкращою забезпекою є сховатися глибоко в землю, так як хомяки. Всі істоти на світі пристосовлялися до життя так щоб урятувати перед іншими звірами свій рід. Одні рятувалися солою і пазурами; інші скорими ногами; ще інші крилами, а деякі з них, такі як ось хомяки і кертиці, запорпувались у землю. Там вони будували свої „замки", хідники, шпихлірі; там плодились і зберігали свій рід.

Нині люди наслідують їх. Також запорпуються в землицю. Правда, люди повинаходили страшні машини, які дістануть чоловіка навіть глибоко під землею, але, з другого боку, люди вживають також машин, щоб викопати собі глибокі схоронища.

Горе тій нації, яка ні одних, ні других машин не має...

З КУЛЬТУРНОГО ФРОНТУ.

„Вісті" з 1. 9. подають, що націоналісти, які сиділи в органах народньої освіти, попрацювали над тим, щоб в учнім притупити почуття і розуміння радянського інтернаціоналу. Ці наслідки шкідництва треба зліквідувати. (Отже виходить, що ведеться боротьба проти українства, яке ніяк не хоче стати інтернаціональним, тобто московським). Дальше таж сама газета подає з винницької области, що вороги народу прикладали всіх зусиль на те, щоб загальмувати розвиток української совєтської культури на те, щоб відірвати українську культуру від культури московського народу, й одним із засобів їх був примітний саботаж вивчення московської мови в школі. При теперішніх приймальних іспитах стверджено на підставі матеріялів дуже сумні результати. Вони примушують серйозно замислитись над постановою викладання московської мови в школах винницької области, особливо сільських. (Отже виходить, що село ставиться ворожо до московської мови і Москви).

ПАМЯТКА СВІТОВІ В 6938 РОЦІ.

Отсю металеву капсулю, в котрій поміщено рекорд сучасної цивілізації світу для вжитку мешканців світу за 5,000 літ від нині, спущено до „несмертельної криниці" на площі Світової Вистави в Ню Йорку. Направо Гвейлен, президент виставової корпорації, наліво Робертсон, голова підприємства Вестингавзу, на котрого концесії викопано криницю.

Імперійки й меншини

Майбутній історик зачислить наше століття до найбурхливіших та найбільш забріханих часів. Людина — як кажуть — творить собі таку фільософію, яка їй найвигідніша. Сьогодні цілі народи роблять це в ще більшій мірі. Не маючи відваги глядіти наростаючим небезпекам у вічі, народи забріхують себе фальшивими поглядами на дійсність, фальшивими поясненнями минувшини і фальшивими надіями на будуччину. Світова війна видвигнула гасло „самоозначення народів". З цього „самоозначення" вийшла найногаініша карикатура і сьогодні побіч великодержав чи старих імперій маємо малі імперійки, які наслідують передвоєнні „монархії" у всіх промахах та недомаганнях. І коли нераз читаємо, що, мовляв, „історія вчить", то це певно не торкається нинішніх панівних народів, бо історія передвоєнних монархій зовсім їх нічого не навчила і не вчить. Навпаки, повоєнні імперійки ще перевищують свої першовзори, кажучи собі в душі: „Що іншим не вдалося, те нам мусить удатися". Згідно з тим ведуть панівні народи ще гострішу політику асиміляції й денаціоналізації своїх „меншин", хоч усі дотеперішні імперії і ввесь передвоєнний досвід „монархій" говорять недвозначно, що така політика кінчиться як не „пшиком", то катастрофою.

На світі маємо вже дві війни, в Палестині йде партизанка, на Далекім Сході смердить ще одною війною, в Европі зброяться приспішеним темпом, бо „запальних огнищ" нагромадилося так багато, що вже ніхто не вірить у їх мирне полагодження. Правда, це мабуть ніколи світ не говорив стільки про мир, а дипльомати не палали такою несамовитою „любовю миру". Та саме те, просто хоробливе „миролюбство", при супроводі працюючої день і ніч, на всі заставки, воєнного промислу, є чи не найкращим виявом сучасного забріхання світу.

Здавалосяб, що з уваги на можливу війну держави повинніб вести у відношенні до своїх „меншин" таку політику, яка їх зближувалаб. Адже в часі війни — як ми це бачили — кожний кріс, кожна пара рук, пригодиться; ніколи їх не було забагато. За кожним „неблагонадьожним інородцем" навіть царська Московія не могла на фронті поставити жандарма, хоч „людського матеріялу" мала немало. Саме тому здавалосяб, що панівні народи чи імперіяльні чогось навчилися з упорашньої історії. Одначе так не є. Всюди панівна політика не йде по лінії приєднання, тільки відштовхування, а то й гніту „інородців". Тут політика придержується іншої рецепти: „Тисни майбутнього союзника твого ворога"! І хоча ця політична рецепта кінчається звичайно банкротством, як це небіжка Росія й Австрія показали, то проте її вважають вершком сьогоднішньої політичної мудрости.

Чому? — **Бо таку політику сьогодні найлекше робити.** Вона не вимагає від панівних народів ніяких жертв, а одночасно дає своїм широким масам можливість виладувати своє негодування, відвертає їхню увагу від внутрішніх недомагань і є, так сказатиб, постійними мобілізаційними вправами, які в сусідніх державах не викликують безпосередньо відпорного відруху. Іншими словами: Малі повоєнні імперійки, маючи в своїм сусідстві великих ворогів, повинніб властиво мобілізувати свої маси проти цих сусідів. Одначе це привелоб завчасу до конфлікту. Тому шукають відповідних „заступників"; найліпшим „ерзацом" чи намісткою в таких випадках є „меншини", за якими ніхто не упімнеться, які можуть „іти на скаргу до Пана Бога". Таким чином „і вовк ситий і коза ціла"; і маси заспокоєні і держави буцім мають спокій.

Всетаки не бракує тут сакраментального „але". Кожний бук має два кінці, а кожна справа — два боки. І панівні народи в середущій та східній Европі мають свої відламки поза державними межами. Їхні коннаціонали є в їхніх сусідів також „меншинами". Правда, за тими меншинами є кому упімнутись. І це панівні народи роблять. В обороні своїх коннаціоналів, що є меншиною у сусідів, витикають тим любим сусідам саме те, що самі роблять зо своїми меншинами. На це сусіди звичайно здвигають плечима і заявляють: Нашим меншинам живеться як у раю, а на всякий випадок сто разів краще, як у вас. Тут наступають докези, статистичні табелі, правдиві й накручувані до потреби хапливи, чи пак доби забріхування. (Штука статистики забріхування вийшла також з Москви і знайшла немало наслідувачів навіть на університетських катедрах). Бо в дійсности „обое рябое". І коли напр. Бразилія, йдучи за европейськими першовзорами, закинула петлю на шию „інородцям", то всі европейські панівні народи, які мають там своїх коннаціоналів, вдарили на тревогу, заявляючи, що така політика їм попросту незрозуміла, „бож вона звертається проти найсуттєвіших інтересів самої Бразилії". Так то в добі забріхання сто разів лекше побачити мильність політики далекої Бразилії, а не бачити її зовсім у себе під носом.

І це не дивує нас. Бо ці імперійки наслідують великі старі імперії, які мають свої велитенські кольонії, відділені від „материка" морями; кольонії, в які багаті імперії на випадок потреби пакують грубі капітали, підтягають у цих кольоніях господарку, поширюють добробут, цивілізацію, тощо. Між цими імперіями і кольоніями, чи між англійцями й африканськими неграми, є велика ріжниця в цивілізації, культурі, науці, техніці, господарстві і т. д. Цього всього в Европі, чи в середньо-і східньо-европейських імперійках нема. Тут „кольонії" є таки в нутрі держави. А тому, що в межах одної держави, що має одну конституцію, рівність прав усіх громадян, і де нема тих цивілізаційних ріжниць, бо і панівні народи і меншини є звичайно на одному рівні, то роблення „кольоні" у нутрі держави трапляє на чималі перешкоди. Держави намагаються в таких випадках відмежити панівний нарід від „інородців" ріжними релігійними кордонами, „національними" митами, привілеями, субвенціями, тощо. Така політика — як сказано — найлекша, бо сяк-так заспокоює хвилево апетити широких мас державного народу; але вона не заспокоює інтересів держави, бо тільки по своїх „меншинах", створює загальні огнища і всупереч деклямованим „миролюбствам" жене до війни. Не диво, що зброєння всюди йдуть приспішеним темпом. Це викликує щораз більше тиснення на кордонах держав. Чим більше тиснення на кордонах, тим більше воно в нутрі держав. Так витворюється закляте колесо, яке жене щораз скоріше, доки не наступить неминучий зудар.

Звичайно людина перед самою катастрофою замикає очі, щоб її не бачити. Те саме робить теперішня політика державних народів. Вона наосліп котиться по похилій площині. Бо це найлекше! — („Наш Прапор").

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ.

В „Свободі", в ч. 221., з 23. вересня, у дописі з Перт Амбою, Н. Дж., про влаштування Союзового Дня, зайшла помилка: 1) Що на секретаря покликано Івана Лукашевича. Має бути Івана **Лукашкевича.** 2) День 25. жовтня, а має бути 25. жовтня ц. р.

І. Лукашкевич.

ЦІЛА МІСЬКА РАДА У ВЯЗНИЦІ.

Радні міської ради в англійськім місті Нешефорд пережили недавно не конче приємну ніч. У міській салі відбувалося засідання громадської ради, яке протягнулося до пізної ночи. Міський дверник, який сидів при вході, перетомлений цілоденною службою, так важко переймався нарадами, що навіть не стямився, як заснув щасливим, здоровим сном утомленої людини. Колиж він згодом пробудивсь і почув, що в салі панує повна тиша, переконаний, що радні порозходилися вже додому, замкнув спокійно входові двері до салі на ключ та пішов далі до хати докінчувати перерваний сон.

Та батьки міста зовсім не розійшлися ще були, але робили якісь обчислення (не виключене, що дехто теж передрімавсь) і у хвилині, вільній від дискусії, на салі настала справді повна тиша. А що все має свій кінець, то й засіданню муської ради, хоч яке воно було ділове, прийшов край і всі радні з замітною полекшею та навіть очевидною втіхою повставали зо своїх місць, щоби піти додому на добре заслужений відпочинок. Можна собі уявити спершу їх зчудування, потім збентеження, опісля схвилювання та обурення, коли вони застали двері замкнені й коли на їх оклики ніхто не відповідав. Дехто з радних почав пояснювати собі цілу халепу, що мабуть у місті вибухла революція і що їх увязнили.

Коли вистукування у двері нічого не помагало й коли виявилося, що двері й замки були солідної англійської роботи, рад-не-рад повідчиняли панове радні вікна наостіж і зчинили таких крик, що розбудили не лиш безталанного дверника, але й добру половину міста. Заспані мешканці позбігалися з усіх боків у нічних одягах під ратуш і серед загального сміху звільнили бідолах радних.

Зуб за зуб.

Славний професор анатомії в Мінхені, д-р Рідінґер, заки ще почав студіювати, був фризієром. Одного разу підчас лекції анатомії він мусів висварити одного студента за те, що той мав тупе операційне приладдя. Озлоблений студент хотів дошкулити професорові й почав оправдуватися, що не знається на гостренні, бо ніколи не був фризієром.

— Очевидно — відповів професор. — Бо якби ви були фризієром, то напевне булиб ним остались на все!

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ПРИДУМАВ МАШИНУ ДО ЦУКРОВОЇ ТРОЩІ.

Один плянтатор цукрової трощі в Ню Орлієнсі придумав машину, яка стинає й вяже цукрову трощу. Винахід буде мати велике значіння для цукроварського промислу в цій околиці.

УЧАСНИК ЗАМАХУ НА ГУБЕРНАТОРА ЗАСУДЖЕНИЙ.

Суд у Сан Хвані (Пуерто Ріко) признав Томаса Льопеса винуватим убивства першого ступня за те, що він 25. липня, намагаючися вбити американського ґубернатора Виншипа підчас святкування 40-ліття висаджження американців на цьому острові, вбив полковника Люїса Ірісарія. Оборона пробувала доказати, що це не Льопес стріляв, а хтось інший. На нього показали кілька свідків.

НАФТОВИЙ ШИБ У НЕБУВАЛОМУ МІСЦІ.

Пол Спелинґ у Монтвил, Ню Джерзі, викопав на подвірю своєї фарми криницю, але не добув води, а якусь брудну мазь. Коли приложив до неї сірник, вона займилася. Покликав нафтових інжинірів для розсліду. Інжинірі висказують велике здивування з появи нафти в цьому місці й роблять іще дальші розсліди.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ЧЕСТЕР, ПА. Квартальний мітінґ Товариства Запорозька Січ, від. 388., відбудеться 2. жовтня, в годині 2. пополудні, в У. Н. Домі на Четвертій і Ворт Ст. Кожний член повинен явитися на тім мітінґу, бо є важні справи до полагодження. Буде справоздання касове і контрольорів. Напоминається членів, котрі не платять до місцевої каси вкладок, а не заплатять один місяць, будуть суспендовані, бо каса не буде за них платити. — Петро Гливяк, предс.; Йосиф Бринґілевич, секр.

КОЛИ ПРЕДСІДНИК КЛЮБУ ПАРУБКІВ ЖЕНИТЬСЯ.

Один із найбільших англійських клюбів та притім найдивогляднійших — це „клюб парубків". Членом того клюбу може стати лише той, хто є „принципіяльним та витревалим парубком", і той, що відкидає від себе всяку думку про подружжя.

Цей клюб повстав іще в середині XVIII. ст. і від тієї пори вважають його справжнім осідком ненависти до жінок. Предсідника цього клюбу вважали жінки завжди найбільшим своїм ворогом.

Два місяці тому один зо старих членів клюбу заявив збентеженим, що хоче женитися. Ця заява викликала справжню бурю серед членів. Предсідник клюбу, Луїс Кавфман, пустив у рух усі пружини, щоб лиш розбити подружжя. Це теж йому і вдалося. „Блудний син" зірвав зо своєю судженою, покаявсь і вернувся знову між членів клюбу.

Ця подія, що про неї багато писали англійські часописи, викликала величезне враження серед жіночого населення Англії. Кавфмана засипали листами й назвали не лише завзятим ворогом жінок, але й ворогом людства взагалі. Жінки насміхалися з нього, кпили собі, грозили пімстою... Одна молода лондонка написала до завзятого предсідника клюбу парубків такого листа:

„Бажаю, щоб вас постигла найгірша кара, на яку ви лиш заслуґуєте! Щоб ви полюбили жінку і зрадили той проклятий клюб, якому ви головуєте".

Бажання, чи пророцтво молодої лондонки сповнилося. 57-літній Луїс Кавфман, найзавзятіший зпоміж завзятих, залюбився несподівано на старості літ у міс Кетлін Ловтер Мор — і женится з нею. Коли про те лиш довідалися члени клюбу з 1,000 членів, більше як половина зголосила негайно своє виступлення. А з тієї половини найменше половина поженитьcя.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ. (22)

Коли дівчина зачала боректися з Тарзаном, думаючи, що вона попала в руки якогось дикуна, що грозить їй не менше як крокодиль, Тарзан гостро закричав: „Будьте спокійні, я хочу вас урятувати!" Почувши англійську мову, дівчина відразу успокоїлась. Але через це коротке борикання вони всетаки стратили кілька хвилин.

Крокодиль був їм уже за плечима. Тоді Тарзан з цілої сили вхопив одною рукою за стан дівчини і кинув нею вперед. Він хотів її в той спосіб відкинути в безпечне місце, щоб самому звести боротьбу з крокодилем. Після цього він відразу пірнув і опинився під животом крокодиля. Миттю він добув ножа і запоров крокодилеві в живіт.

Але його удар не був смертельний. У поспіху він не віднайшов слабого місця в крокодилі. Крокодиль затріпавсь і відскочив. Та Тарзан держався його крiпко і повторив удар ножем. Але і цей раз його ніж не спаралізував крокодиля. Сильним рухом крокодиль відтрутив від себе Тарзана. Останній мало що не попав крокодилеві в пащеку.

Тепер зачалася нагінка крокодиля за Тарзаном. Крокодиль був ранений і це додавало йому завзяття. Він мов біжений викручувався, щоб ухопити в зуби Тарзана, але цей викручувався наче вюн. Тарзан міг утікати в напрямку берега, але він хотів дати наперед дівчині нагоду добитись на безпечне місце. Тому він продовжав цю небезпечну забаву з крокодилем.